

Павленко В.В. Підготовка майбутнього вчителя до реалізації програм розвитку креативності у Польщі // Aduálna príprava profesionálov v oblasti vzdelávania dospelých / Профессиональная подготовка специалистов в условиях непрерывного образования: андрагогический подход : Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej dňa 18. mája 2018 na Katedre andragogiky, Fakulta humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity v Prešove. – Prešove, 2018. – С. 226-243.

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМ
РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ У ПОЛЬЩІ**

**PREPARATION OF A FUTURE TEACHER FOR THE IMPLEMENTATION OF
CREATIVITY DEVELOPMENT PROGRAMS IN POLAND**

Павленко Віта

Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки
Житомирського державного університету імені Івана Франка

Анотація: У статті проаналізовані загальні положення педагогічної освіти Польщі. Визначені особливості та структурний зміст програм розвитку креативності в педагогічному процесі Польщі. Дослідження демонструє, що наявність креативного мислення – це ряд можливостей, які сприяють досягненню бажаної мети. Креативні педагоги – це успішні педагоги, які мають на меті вдосконалювати систему освіти своєї країни та навчити майбутнє покоління мислити неординарно. Як ми бачимо, програми спрямовані на всебічний розвиток творчості студентів, що дає поштовх до реалізації успішного майбутнього в усіх сферах людського життя.

Ключові слова: креативність, креативний учитель, розвиток креативності, креативний потенціал учнів.

Annotation: The article analyzes the general provisions of the pedagogical education of Poland. The peculiarities and structural content of creativity development programs in the pedagogical process of Poland are determined. The research shows that the presence of

creative thinking is a set of opportunities that help to achieve the desired goal. Creative teachers are successful educators who aim to improve the education system of their country and teach the future generation to think unordinary. As we see, the programs are aimed at the comprehensive development of students' creativity, which gives impetus to the realization of successful future in all spheres of human life.

Key words: creativity, creative teacher, creativity development, pupils' creative potential.

Вступ. Поняття «креативність» на сьогодні займає вагоме місце майже в усіх сферах людської діяльності. Креативні люди вирізняються не тільки неординарністю, а ще й незвичними підходами до вирішення проблемних питань. Креативне мислення – це той самий ґрунт, який здатен привести особистість до здобуття бажаних перемог. На жаль, не всі люди коректно використовують своє нестандартне мислення, тому на допомогу їм створюються та розробляються програми розвитку креативності. Такі програми допомагають зрозуміти самого себе, поширити свої знання, навички та набути досвід.

Важливе значення креативність має й у педагогічному процесі, адже завдяки креативним методам навчання, матеріал для студентів здається легшим та більш доступним. Використовуючи цікаві форми навчання, педагоги зацікавлюють цим молоде покоління до наукової співпраці.

Широкий спектр програм розвитку креативності існує в Польщі. Видатні педагоги та психологи розробляють такі програми для студентів, маючи на меті навчити правильно керувати своїм креативним мисленням. Студенти навчаються не тільки основам розвитку креативності, а й формам самореалізації, методам самовдосконалення. Вони отримують не тільки теоретичні знання, а й практику. Протягом навчання на основі цих програм студенти підвищують рівень своїх культурних знань, відвідують різноманітні організації, приймають участь у творчих конкурсах та олімпіадах.

Без креативного підходу не можна уявити ні одного успішного проекту. Креативні особистості, особливо педагоги, є популярними зараз, адже саме такі люди здатні знайти вихід із будь-якої ситуації. Саме тому обрана проблематика дослідження є актуальною на сьогодні.

Мета статті – проаналізувати програми розвитку креативності, які існують у Польщі.

Педагогічна освіта за своїм поняттям є багатофункціональним та багатостороннім процесом, який реалізується у конкретних напрямках та охоплює специфічні методи та форми навчання.

Розглядаючи освіту Польщі, можна сказати, що ґрунтовні реформи щодо шкільної освіти та професійної підготовки педагогів не було приблизно від 1961 р. Уже починаючи з 1998 року, у Польщі були започатковані перші реформи щодо зміни системи освіти. Такі реформи охоплювали перевірку вчителів та педагогів, їхню кваліфікацію та етапи професійного розвитку.

У Польщі існує закон «Про вищу освіту», який закріплює двоступеневу систему підготовки у всіх вищих навчальних закладах. Також цей закон стосується й професійної підготовки педагогів. Розглянемо ці ступені підготовки:

- **I-й ступінь** охоплює навчальну підготовку, яка триває протягом 3–4 років і закінчується отриманням диплома, що свідчить про рівень професійної кваліфікації, званням ліценціата або інженера.

- **II-й ступінь** передбачає продовження навчання. Після закінчення цього ступеня у ВНЗ передбачається присвоєння ступеня магістра. Починаючи з 2005 року, разом із дипломом надається й додаток до нього.

Існує ряд *спеціальностей*, за якими відбувається підготовка педагогів для різних навчальних закладів. До *першого рівня* належать учителі дошкільних закладів. Учитель зобов'язаний закінчити навчання першого або другого ступеня, яке триває 5 років і здобути ступінь ліценціата або магістра.

До *другого рівня* належать учителі гімназії, від яких вимагається здобуття кваліфікаційного рівня ліценціата або магістра.

Третій рівень – це викладачі вищої школи, які зобов'язані пройти спеціальний рівень підготовки та здобути професійну кваліфікацію магістра.

Цікавим явищем у Польщі є запровадження двоступеневого навчання у ВНЗ. Дворівнева система для ліценціатів та магістрів передбачає продовження навчання на дворічних магістерських факультетах після отримання звання ліценціата або магістра. Навчальні заклади Польщі забезпечують процес підготовки між окремими етапами навчання. Підготовка ліценціатів передбачає право викладання в школах. Підготовка магістрів є більш ширшою та охоплює можливість викладання в середніх школах (Павловська 2013, с. 1–5).

Увесь зміст педагогічної підготовки студентів відображено у навчальних планах, різноманітних навчальних програмах та інших джерелах. Розглядаючи саме програми

підготовки за напрямом «Педагогіка», було виявлено, що існують конкретні групи предметів, які стосуються цього напрямку. До *першої групи* предметів належать, ті, що є загальнообов'язковими для всіх спеціальностей. Такі предмети є основою для підготовки майбутніх фахівців. Це іноземні мови, філософія, економіка та соціологія. До *другої групи* входять предмети, які стосуються психолого-педагогічних проблем. Ця група ґрунтується на вихованні перш за все інтелектуальної особистості. Студенти отримують певні знання щодо майбутньої педагогічної діяльності. Остання група охоплює предмети, які є спеціальними, обраними студентами. Ці предмети стосуються лише обраного фаху і є невід'ємною частиною у професійній підготовці майбутніх педагогів (Валюк 2016, с. 1–4).

Майбутні фахівці з напрямку «Педагогіка» отримують свої знання ліценціата та магістра у вищих професійних школах, академіях, приватних та державних університетах та колегіумах Польщі.

Підготовка вчителів початкових класів здійснюється разом із навчанням майбутніх вихователів. Подібна традиція вже давно існує майже в усіх країнах Європи. Така система допомагає отримати знання в ефективному навчанні дітей старших класів. Найкращу підготовку після дошкільного закладу до початкової школи може забезпечити педагог, який, розуміється на цих спеціальностях. Випускник вищого навчального закладу з таким типом підготовки має більше шансів знайти пристойну роботу, адже як ми знаємо, проблема працевлаштування педагогів у Польщі є досить складною.

Вступаючи до першого класу, усі діти повинні пройти додатковий курс підготовки (*zerówka*), який зазвичай існує при школах. Саме в такому навчальному закладі повинен працювати фахівець, який має дві спеціальності.

Загальними властивостями, якими повинен володіти педагог, за Е. Вільчковським і В. Пасічником, є моральні, креативні та інформаційно-медіальні. Такі властивості є надзвичайно важливими і тільки підкреслюють багатогранні можливості педагогів. Креативність педагогів виявляється у творчому ставленні до своєї діяльності, здатності використовувати ефективні методи, прийоми під час навчального процесу. Інформаційно-медіальні властивості допомагають легко пристосовуватися до викладання навчального матеріалу, використовуючи технічне приладдя. Присутність моралі визначає рівень вихованості, наявність культури та коректного ставлення до школярів або студентів (Вільчковський 1989).

Процес підготовки майбутніх педагогів у Польщі реалізується в публічній та непублічній юридично-адміністративній системах. Процес навчання відбувається в академічному або освітньому середовищі, яке передбачає відвідування університетів, педагогічних вищих шкіл та колегіумів.

Навчання набуває академічного характеру тільки тоді, коли воно регулярне, доповнене педагогічною підготовкою та практикою. У багатьох європейських навчальних закладах працює двопредметна підготовка.

Сьогодні головним стандартом щодо підготовки педагогів у Польщі є навчання у вищих навчальних закладах до п'яти років.

Й. Шемпрух зміг визначити загальні цілі підготовки педагогів завдяки аналізу документів, що унормовують цей процес. Серед основних цілей, за Й. Шемпрухом, – отримання студентами базових знань із суспільних дисциплін; методи вирішення суспільних завдань у різних сферах; спроби наукового пізнання навколишнього середовища; завдання щодо виховання молодого покоління; напрями розвитку освіти; планування учнівської діяльності; робота над власною педагогічною діяльністю; готовність до нових відкриттів і пізнання. найважливішою з цих цілей є здатність до професійної співпраці.

Загальними та основними державними документами, що засвідчують про професійне зростання педагога, є Карта вчителя (*Karta nauczyciela*); Адміністративно-процесуальний кодекс; Закон «Про зміни до закону про статус учителя». Статус учителя та дані про підвищення кваліфікації прописані та закріплені статтею 9а Карти вчителя. Такий юридичний акт передбачає різні ступені професійного розвитку вчителя. До них належать: *учитель-стажер*, *контрактний*, *штатний* та *заслужений*. Після підвищення рівня кваліфікації *заслужений вчитель* отримує статус почесного професора освіти. *Учитель-стажер* спочатку проходить випробувальну практику протягом одного року; *контрактний учитель* повинен мати дев'ять років стажу роботи в школі; *штатний і кваліфікований* учителі повинні працювати в школі не менше, ніж 2 роки і 9 місяців. Для здобуття вищого кваліфікаційного рівня вчителям потрібно виконати всі вимоги, прописані Картою вчителя від 2008 року. Для отримання вищого ступеня професійної діяльності потрібно мати вже наявні відповідні кваліфікації. Серед них основними є: вища педагогічна освіта, конкретний стаж роботи у сфері педагогіки, гарну характеристику та успішно складений іспит, оцінений комісією (Гришук Ю. В. 2015, с. 61–74).

Студенти, які закінчили вищі навчальні заклади та мають диплом ступеня магістра, можуть працювати в школах будь-якого типу. Учителям без ступеня магістра дозволено працювати в середніх школах та ліцеях, викладаючи там предмети вузької спеціалізації. Таким учителям потрібно мати додаткову педагогічну підготовку та практику з молоддю.

Казимир Денек виклав у книзі **«Про новий вигляд освіти»** власні міркування щодо компетенцій, якими повинен володіти вчитель. Він поділив їх на такі типи:

- праксеологічні компетенції вказують на навички та уміння вчителя при організації та плануванні етапів начальних процесів та їхньому оцінюванні;
- комунікаційні компетенції виражають мовні особливості, які трапляються в освітніх ситуаціях;
- компетенції взаємодії вказують на чіткість та точність інтеграційних дій вчителя;
- креативні компетенції особливі новизною, неординарністю, творчим мисленням педагога та його інноваційними та нестандартними ідеями щодо методів та форм навчання (Denek 1999).

Тим часом Йосип Кужма виділяє власні характеристики, які повинен мати вчитель. Головними компетенціями він вважає: знання власного предмета, його мету, знання про взаємодію усіх суб'єктів педагогічної діяльності, вживання правильних методів щодо розв'язання нетипових питань, проблем, навчальних ситуацій, використовуючи нестандартні засоби та методи (Kuzma 2000, s. 197).

Вступ Польщі до ЄС є реальним поштовхом щодо зростання рівня професійної компетенції вчителів та залучення їх до європейських стандартів. Після цього зростає необхідність щодо підготовки вчителів за двома спеціальностями та реалізація нових програм навчання. Важливо відзначити, що в країнах ЄС вагомим чинником щодо навчання на педагогічних факультетах є наявність творчого підходу до власної діяльності. Наявність такого новаторства здатна сприяти креативному розвитку педагогічної освіти в Польщі.

Підготовка вчителів різних напрямів здійснюється в таких установах:

- університети та академії відповідають за підготовку вчителів різних напрямів та для шкіл усіх рівнів;
- політехнікуми готують учителів із професійних предметів для середніх шкіл та закладів технічної освіти;

- академії підготовки економістів, аграрників. Такі заклади несуть за собою підготовку вчителів з професійних предметів для викладання у середніх професійних школах;

- вищі професійні школи відповідають за підготовку вчителів усіх фахів для роботи в школах, дошкільних закладах, шкільних бібліотеках, а також учителів професійно спрямованих предметів для середніх шкіл;

- учительські колегіуми займаються підготовкою майбутніх учителів для роботи в дошкільних освітніх закладах, шкільних бібліотеках та опікунських навчальних закладах;

- учительські колегіуми іноземних мов готують учителів для навчання школярів у середніх та основних школах.

Для вчителів, які працюють в одній системі шкільної освіти існує особиста категорія. Категорії поділяються на підготовку вчителів загальноосвітніх предметів, професійних та вчителів практично-професійної підготовки.

Молоді спеціалісти забезпечуються роботою в різноманітних установах, що здійснюють підготовку майбутніх учителів, закладах професійного вдосконалення знань та навичок, воєводських центрах, ліцеях, школах, освітньо-виховних закладах, що забезпечують тимчасову опіку та допомогу учням у період віддаленого навчання.

Професія вчителя має свою специфіку, починаючи з навчання в спеціалізованих школах і до професійного навчання та підготовки. Професійна підготовка вчителів у Польщі здійснюється в Академії спеціальної педагогіки або у закладах професійного вдосконалення. Такі установи організовують підготовку вчителів-вихователів або працівників закладів спеціального виховання. Загалом, підготовка працівників шкіл спеціального виховання та вчителів основних шкіл не відрізняються основними завданнями.

Х. Божишковська назвала основні завдання, які повинен виконувати кожен із вчителів. Основними серед таких завдань основними є: формування у школярів віри у власні сили, розвитку здатності до позитивної самооцінки. Важливим завданням кожного педагога є вміння цікаво організувати заняття, використовуючи сучасні методи навчання, адже заохочення школярів до навчального процесу є основою отримання гарних результатів. Для вчителя бажано вміти передавати не тільки ті знання, які пов'язані із загальним розвитком, а й особистою професією. Такий учитель повинен мати підготовку в таких сферах педагогіки, як: тифлопедагогіці, що

ґрунтується на підготовці школярів із вадами зору, та сурдопедагогіці, що навчає школярів із вадами слуху (Borzyszkowska 1983, s. 5–12).

Зміни та проблеми суспільства значним чином впливають на ефективність роботи вчителя. Учитель, який завжди бажає бути затребуваним, повинен проходити курси, щоб піднімати та покращувати рівень кваліфікації. Головною метою таких курсів є підвищення педагогічного та суспільного рівня вчителя. Професійне самовдосконалення є безкінечним процесом, який триває від початку створення кар'єри до виходу на пенсію. Такий процес сприяє постійному пошукові креативних рішень, нових можливостей, розширенню власних знань, навичок та вдосконалення психолого-педагогічного знання (Гришук 2015, с. 61–74).

На сьогодні в Польщі є різні форми, щодо вдосконалення професійних навичок. Майже всі вони легкодоступні для кожного, наприклад участь у педагогічних бесідах, семінарах, лекціях, самостійне вивчення педагогічної літератури, постійний контакт із більш кваліфікованими педагогами або психологами. Велике значення має й обмін професійною інформацією. Існують також форми, які вимагають витрат. Перша і друга форми вдосконалення професійної компетенції вчителя є важливими, незалежно від їхньої вартості. Відповідальними установами в Польщі за підняття кваліфікації є університети та вищі школи.

Багато уваги приділяється й самоосвіті. У педагогічній літературі існує величезна кількість роз'яснень щодо питання розвитку професійної компетентності вчителів та розвитку шкіл.

М. Грондас визначив власне міркування щодо поняття «професійний розвиток учителя». Це поняттям включає впорядкований процес змін знань, умінь, навичок та пріоритетів, які спрямовують свою увагу на впровадження професійної компетентності та отримання задоволення від власної роботи.

Узагальнюючи всі офіційні документи та науково-педагогічні джерела щодо освіти в Польщі, встановлено впровадження двоступеневого навчання (бакалавр-магістр). Така система дозволяє продовжити навчання на дворічних магістерських програмах, включаючи можливість вибору денного або заочного навчання (Кристопчук 2013, с. 127–134).

У польській педагогіці існують різноманітні напрями щодо підготовки майбутніх спеціалістів. Найпоширенішою галуззю є міжкультурна педагогіка, яка набирає своєї актуальності під час приєднання РП до ЄС. Польща одна з перших країн у ЄС, яка запрошує на навчання студентів із усіх куточків світу. Окрім цього, польські

студенти також мають нагоду отримати досвід навчання в інших країнах. Міжкультурна педагогіка працює у двох напрямках: формування у студентів поваги до інших культур та підготовка педагогів до роботи в полікультурному суспільстві. Головною постаттю в цьому напрямі педагогіки є Єжи Нікіторович, завідувач кафедри міжкультурної освіти в Білостоцькому університеті.

За останнє десятиріччя в силу широкого використання різноманітних технологій з'являється *медіапедагогіка*, яка є новою та малодослідженою. Найпершими працями стосовно цього напрямку є «Педагогіка мас-медіа» А. Лепа та «Медіапедагогіка» Б. Семенецького. У цих працях містяться нові ідеї та обґрунтування щодо використання медіа у навчанні. Напрямок медіапедагогіка перш за все розглядає свій дидактичний аспект щодо присутності у навчальному процесі.

Ще одним важливим напрямом педагогічної освіти є *гендерний підхід*. Педагогічна наука в Польщі знаходиться на стадії включення гендерного підходу в методологію та теорію. Цей напрям орієнтується на гармонійне формування особистостей вільних від гендерних стереотипів. Багато вчених зосереджує увагу на гендерних проблемах суспільства. Особливого значення надають гендерній дискримінації, упровадженню нових підходів до вирішення цієї проблеми, реформуванню освіти та подальшого вивчення гендерного підходу.

Польські вчені надають також особливу увагу проблемі становлення вихователя та педагога, формуванню особистості та удосконаленню професійних навичок учителя. Польські вчені, такі як В. Хорин та Я. Мацієвський, розглядають *педевтологію* в системі андрагогіки – науки про навчання та освіту дорослих. Відомий учений у цій галузі вивчав проблематику наукових досліджень педевтології та знайшов перспективи подальшого розвитку:

- цінності та орієнтація педагога в професійній діяльності;
- присутність професійної компетенції вчителя;
- відносини вчителя та учнів;
- «ефективний учитель»;
- суспільний статус педагога;
- учитель у власному вимірі свого індивідуального середовища.

Х. Квятковська написала базовий підручник із педевтології, у якому проаналізувала природу педагогічної діяльності. Усі практичні навички вчителя базуються на ґрунтовній теоретичній підготовці. На думку вченої, важливим є й індивідуальність педагога, яка надає великого змісту професійній діяльності.

Учений П. Кволик склав власну систему характеристик компетенції сучасного вчителя. Серед них найголовнішими є психологічні, дидактико-методичні, реалізаційні, морально-духовні, праксеологічні та інтерактивні компетенції самоосвіти.

Важливо відзначити праці Т. Левовицького, що стали етапними у цій галузі. Т. Левовицький запропонував власні концепції професійної підготовки вчителів: загальноосвітня, що фокусується на особистому різнобічному розвитку; спеціальна професійна підготовка та формування методичних навичок. Учений намагався теоретично розробити ідеальну модель учителя. Також Т. Левовицький зазначає, що зміни в суспільстві можливі, якщо змінити саме суспільство. Загальні зміни, які він зазначив, виявляються в таких положеннях:

- ґрунтовна зміна відносин між суспільством та особистістю;
- формування сучасної моделі освіти та нових могутніх умов щодо її функціонування;
- країна, суспільство, освіта повинні супроводжувати зміни у відносинах між головними учасниками освітнього процесу.

Відомий польський учений та педагог М. Селяцький у праці «Директор школи» розробив чітку модель директора школи. Така модель включає в себе такі функції: керівництво навчальним та виховним процесом, контроль якості роботи педагогів та загалом роботи школи, керівництво допоміжними процесами (фінансування школи, адміністрування будівель та територій та інші), уміння приймати рішення щодо організаційної діяльності та здатність співпрацювати з іншими організаціями для вдалого функціонування школи.

Важливо відзначити, що в деяких вищих навчальних закладах Польщі педевтологія може викладатися як навчальний предмет курсу магістратури згідно з усіма навчальними стандартами. Також у Польщі існує спільнота, яка об'єднує педагогів-педевтологів (Кристопчук 2013, с. 127–134).

Система освіти в Польщі спрямована на всебічний розвиток молодого покоління. Педагоги застосовують різноманітні методи подачі інформації, новітні технології для легкого розуміння студентами нового матеріалу. Також у Польщі існує ряд програм розвитку креативності для покращення та вдосконалення педагогічного процесу.

Основною та найбільш удосконаленою програмою є **«Молоді та креативні»** (Młodzi – Kreatywni). Ця програма призначена для учнів середньої школи, які прагнуть розвивати свої навички та креативний потенціал для ефективного вирішення будь-яких

питань та проблем у всіх сферах людської діяльності. Головними цілями цієї програми є розвиток особистості, стимулювання розвитку креативного мислення, навчити школярів правильно користуватися емоційним інтелектом та розвинути впевненість у собі. Завдяки груповому обговоренню, школярі зможуть швидко домогтися вирішення складних ситуацій, навчитися формувати позитивні міжособистісні стосунки.

Польські педагоги розробили цю програму для обдарованих учнів середньої школи, які бажають розвивати свої здібності та таланти. Одна група школярів може включати не більше ніж п'ятнадцять осіб. Відбір учнів здійснюється кількома етапами. *Першим етапом* є співбесіда з вчителями та психологами. Школярі повинні пройти обов'язкове опитування. *Другим етапом* є співбесіда з батьками обраних учнів. Школярі, які потрапили до цієї програми, зустрічаються кожних два тижні. Семінари тривають до двох годин. Дата і час засідань вирішуються окремо кожною школою.

Програма «Молоді та креативні» включає десять обов'язкових тем семінарів: *«Використання креативного мислення під час вирішення складних проблем»*; *«Креативне мислення – як відійти від стереотипів»*; *«Секрети гарної пам'яті»*; *«Як ефективно використовувати час»*; *«Знайомство один з одним – шлях до успіху»*; *«Емоції – друзі чи вороги?»*; *«Емоційний інтелект»*; *«Вирішення конфліктів»*; *«Роль стресу в нашому житті»*; *«Мистецтво самопрезентації»*.

Програма «Молоді та креативні» була розроблена видатними польськими професорами Анною Дескор, Марією Полочек та Йоанною Пивковською спрямована на самореалізацію, підготовку до дорослого життя. Виклад цієї програми здійснюється під наглядом спеціально підготовлених учителів та психологів. Головним досягненням школярів після завершення цього курсу є вміння правильно та з користю застосовувати свої креативні ідеї у всіх сферах людської діяльності (Descour).

Ще одною розробкою польських педагогів є програма розвитку креативності **«Призначення творчості»** (Program Destination Imagination). Така програма розрахована на дітей віком від 5 до 16 років. Кожна група складається з семи осіб. Уроки проводяться під керівництвом тренера-наставника. Команди формуються у дитячих садках, школах, навчальних та громадських центрах і бібліотеках.

Протягом усього навчального року команди розвивають креативність, практикуються, займаються спільною роботою. Усі заняття проводяться з використанням інноваційних методів і прийомів креативного мислення. Після завершення програми засвоєні знання школярів перевіряються в ході проведення

Національної творчої олімпіади. Учні-переможці мають змогу представити Польщу на Всесвітній Олімпіаді творчості в Сполучених Штатах.

Команди діляться на різні вікові категорії:

- «нові зірки» – дитячий садочок;
- I категорія – 1–5 клас;
- II категорія – середня школа;
- III категорія – старша школа та студенти.

Заняття проводяться з тренерами, які надихають та мотивують команду. Наставники діляться власними знаннями та досвідом. Під час навчального року команди відвідують семінари на тему «Від уяви до інновацій – від інновацій до уяви», яка включає в себе ряд підрозділів. Кожна вікова категорія відповідає за окремий підрозділ. Така програма розвиває потенціал учнів та дає змогу поборотися за подальший розвиток та участь у міжнародній олімпіаді (Widder).

На думку багатьох польських учених, освіта перш за все повинна формувати креативних громадян, які зможуть реалізувати себе в будь-якій сфері. Реалізації такої мети сприяють нові програми, які були розроблені Міністерством науки та освіти Польщі та Академічним центром розвитку креативності.

Перша програма «**Університет молодих винахідників**» (Uniwersytet młodych wynalazców) спрямована насамперед на зміцнення співпраці між школами та університетами. У рамках цієї програми студенти та викладачі спільно проводять спільно науково-дослідницькі проекти. Під керівництвом професора учні розробляють різноманітні винаходи, проводять експерименти, готують власні наукові публікації. Середній бюджет цієї програми складає 2 мільйони злотих. Учень, який переможе в конкурсі юних винахідників університету отримає до 50 тисяч злотих, усі інші гроші підуть на купівлю нового дослідницького обладнання та на витрати друку наукових публікацій.

Наступною програмою є Центр Академічної креативності, яка призначена для розвитку умінь та навичок майбутніх учителів. Під час цієї програми студенти-майбутні вчителі навчаються основам розвитку таких навичок, як робота та вирішення проблем у команді, як справлятися з конфліктами в класі, створення навчального плану, розробка шкільних та позашкільних заходів, керування навчальним процесом.

Академічні Центри креативності за останні роки стали інститутами, які виховують зразкових учителів за допомогою сучасних методів навчання та сучасних технологій.

Такі центри креативності спрямовані на розробку нестандартних методів навчання роботи педагога зі студентами з різних предметів. Спочатку ці методи будуть випробувані в дитячих садках, початкових та середніх школах. Майбутні вчителі під час практики матимуть змогу вдосконалювати програму.

Загальний бюджет такої програми становить 2,5 мільйонів злотих. Гроші програми використовують на купівлю нової техніки, аналіз необхідного програмного забезпечення та запрошення видатних професорів на проведення навчальних семінарських занять. Програма здійснюється спільно з Міністерством освіти Польщі (Nowe programy MNiSW: Uniwersytet Młodych Wynalazców i Akademickie Centrum Kreatywności 2014, с. 1–6).

Академічний центр розвитку креативності юних винахідників є установою, яка спрямовує свою діяльність на вдосконалення умінь та навичок майбутніх учителів. Такі Академічні центри креативності стали інститутами, які виховують зразкових учителів. Під час навчання використовуються новітні методи та технології для зацікавлення студентів, здійснюються різноманітні тренінги та семінари з найкращими професорами, психологами з усіх куточків Європи. Основною метою цієї програми є професійний розвиток умінь майбутніх учителів. Завданням професорів та засновників програми є доступно та зрозуміло та в цікавій формі подавати матеріал, використовувати сучасні методи та форми навчання.

Підсумовуючи всі положення цієї програми, можна без сумнівів сказати, що її реалізація пройшла успішно і має ряд позитивних результатів. Програма схвалена багатьма вченими та викладачами. Покращилася співпраця між школами, були проведені різноманітні лабораторні дослідження. Метою програми була розробка інноваційних методів навчання, із використанням сучасних технологій. Програма отримала 9 заявок із найкращих університетів Польщі. Кожен успішно представлений проект отримав грант у розмірі 250 тис. злотих.

Під час реалізації програми було проведено вивчення соціальних навичок у дитячих садках. У цьому дослідженні брало участь більш ніж 1000 дітей. Центри розвитку креативності провели ряд тестів для перевірки методів навчання з різних наукових дисциплін. Дослідники Сілезького Інституту німецької філології займаються викладанням німецької мови з використанням казок, оповідань та цікавих ігор. Учені з Ягеллонського університету, навчаючи дітей читати, використовували різноманітні методи заохочення до роботи. Завдяки такому гнучкому підходу до методу навчання, можна без зусиль отримати бажані результати.

Більшість проектів було спрямовано на стимулювання розвитку індивідуальної роботи студентів, розкриття навичок самостійного мислення і швидкого пошуку вирішення складних питань. В основному переважали нетрадиційні семінари за участі більшої кількості студентів, ніж звичайні практичні заняття. Професори використовували найсучасніше обладнання, що неабияким чином заохочувало до занять. За словами багатьох учителів, які просто супроводжували семінари, було визначено, що методи, які були запропоновані професорами та організаторами програми, є більш цінними та ефективними, ніж ті, які використовуються в школах та університетах.

Після багатьох досліджень було відзначено, що студенти швидше реагували на подану інформацію і засвоювали її, стали швидшими в полі конкретних компетенцій та умінь.

Результати досліджень були поширені та популяризовані завдяки публікаціям та науковим конференціям. Тепер є змога побачити перші зміни та додатки до цієї програми. Після реалізації цієї програми багато змін та нововведень було впроваджено в школи. Тепер такі зміни є звичайними для багатьох шкіл.

Участь студентів у різноманітних наукових дослідженнях дало їм доступ до додаткових знань та компетенцій. Також було показано, які зміни сприяли результативній роботі студентів.

З боку Міністерства освіти було зроблено багато зусиль щодо успішної реалізації програми та отримання гарних результатів. Вони покращували якість науки та освіти Польщі. Нагороджували найкращих, сприяли покращенню проведення практики. Міністерство освіти допомагало талановитим студентам у прискоренні досягнення успіху в науковій кар'єрі (Nowe programy MNiSW: Uniwersytet Młodych Wynalazców i Akademickie Centrum Kreatywności 2014, с. 1–6).

Ще одною не менш вагомою та цікавою програмою є **«Школа розвитку педагогічно-психологічних умінь в Бидгощі»** (Szkoła pedagogicznych i psychologicznych umiejętności w Bydgoszczy). Така програма є унікальною за умови поєднання навчання педагогіки, психології та соціології. Програма сприяє розвитку креативності під час отримання освіти в установах формальної та неформальної освіти.

Відповідно до реалій та вимог життя, за останні роки креативність стає невід'ємною частиною людства. Усі дослідження, адресовані людям, які зацікавлені креативними проблемами, мають на меті прийняти до себе студентів-майбутніх учителів у якості консультантів. Така можливість проявити себе та пройти програму

дасть певні знання, практичні навички, що сприятиме стимулюванню креативного мислення та дій, а також допоможе в швидкому прийнятті важливих рішень в освітній практиці.

Основною метою цієї програми є заохочення студентів-майбутніх учителів спробувати себе в якості шкільного консультанта та діагностувати власні потреби та причини можливої відмови від роботи в школі. Така програма фокусується на навчанні базових навичок систематизації освіти, розвитку дітей та молоді, координації та підтримці дій, організації педагогічних заходів, а також формуванні знань про психічний та фізичний розвиток дітей та підлітків та дисфункцій, які можуть виявитись у такому відношенні. Випускники матимуть змогу отримати знання та навички креативного мислення та дій, а також відвідають заходи, які спрямовані на популяризацію та розвиток широкого значення поняття креативності.

Студенти, які пройдуть ці курси, у якості шкільного консультанта в подальшому зможуть працювати не тільки в школах, а й у культурно-освітніх установах. Це можуть бути засоби масової інформації, рекламні відділи, відділи продажу та інші. Студенти отримують додаткові знання, відвідуючи майстер-класи, тренінги з розвитку креативного мислення, групи із розвитку креативності, індивідуальні роботи з обдарованими школярами, позашкільні заходи.

Польща безмежно багата на різноманітні програми розвитку креативного мислення школярів та студентів, але не слід забувати про учнів із особливими потребами. Саме для таких учнів була розроблена програма Розвитку креативного потенціалу. Упорядники цієї програми вважають, що наявність креативного мислення надзвичайно важливе, адже креативний підхід до будь-яких ситуацій – це шанс отримати бажане. Важливо мислити креативно не тільки займаючись наукою і мистецтвом, а й у повсякденному житті.

Кожна людина має потребу в розвитку. Креативність існує не тільки для окремої групи людей, тому кожен може бути креативним у тому, що він робить. Дуже важливо бути відкритим до нового досвіду та дивитися на очевидні речі по-новому.

У нашому світі є діти, яким дуже важко виразити свої почуття та думки, але здатність виражати себе є надзвичайно важливою та необхідною. Щоб навчитися цьому, польські вчені розробили програму для дітей з особливими потребами, за якою школярі будуть навчатися в атмосфері радості. Ця програма розроблена відповідно до національного навчального плану спеціальних шкіл, які навчають учнів із особливими потребами.

Ця програма передбачає такі завдання: розвиток власних інтересів та можливості їхньої реалізації; розвиток відкритих та цікавих взаємин; досягнення максимальної незалежності та винахідливості учнів; розвиток здатності до самоорганізації відпочинку та дозвілля; уміння оцінювати власні творчі здібності, таланти та інтереси; формування позитивного самосприйняття; заохочення учнів до участі у різноманітних творчих конкурсах. Такі завдання програми забезпечать ґрунтовну підготовку учня до дорослого життя, допоможуть навчитися краще розумітися на проблемах різної складності, сформують насамперед креативну особистість, яка зможе знайти своє місце у майбутній реальності.

Завдання цієї програми:

- дати можливість учням отримати досвід розвитку власної креативності;
- створити сприятливі умови для ефективної роботи учнів;
- подарувати учням можливість брати участь у масових культурних закладах;
- надання можливості використовувати різноманітні форми дозвілля під час проходження навчального курсу програми.

Програма пропонує широкий спектр культурних розваг для учнів, які пов'язані з творчістю. Учні мають можливість відвідувати різноманітні концерти живої, оперної та народної музики, музеї, галереї, виставки. Школярам також надається можливість відвідувати майстерні народного та декоративно-прикладного мистецтва. Активний та пасивний відпочинок включає в себе ознайомлення учнів із найпопулярнішими видами мистецтва. Усі розваги під час навчання у цій школі спрямовані на розвиток креативного мислення.

Після завершення навчального курсу цієї програми учнів матимуть здатність до коректної самореалізації у суспільстві, умітимуть правильно висловлювати свої думки, контролювати свій емоційний стан, креативно мислити, неординарно підходити до вирішення різноманітних ситуацій та швидко приймати важливі рішення. Також учні після ознайомлення з сучасним мистецтвом, умітимуть пояснювати різноманітні поняття, які пов'язані з мистецтвом, відрізняти напрями мистецтва, брати участь у різних формах культурної діяльності, розрізняти активний та пасивний відпочинок, правильно організовувати свій вільний час, розвивати інтерес відповідно до можливостей.

Перш за все, усі форми діяльності програм спрямовані на розвиток креативної уяви та мислення. Організатори програми мають на меті зробити свій внесок у добробут кожного учня та підвищити його соціальне становище в суспільстві.

Специфіка викладання в цій школі передбачає особливий підхід до кожного учня. Методи, які використовуються педагогами, повинні допомагати в реалізації мобільності учнів. Тому відбір педагогів до цієї програми дуже серйозний. Педагог повинен співпрацювати зі школярами, допомагати самореалізації та, головне, – бути надійним другом для кожного індивіда в групі (Jankowska).

Висновок. Після опрацювання матеріалів щодо загальних положень педагогічної освіти в Польщі було виявлено, що освітній процес за своїм поняттям є багатофункціональним та багатостороннім, і реалізується в конкретних напрямках та охоплює специфічні методи підготовки.

Були досліджені головні особливості педагогічної науки Польщі, загальні поняття, структура та зміст. Завдяки великій кількості автентичних матеріалів, було детально описано процес багатогранної підготовки майбутніх педагогів Польщі, були наведені приклади освітніх установ та організацій, які повинні пройти майбутні педагоги.

Було досліджено загальні положення, структуру, мету, зміст та результат кожної з програм. Були наведені чіткі приклади досягнень учнів після навчання. Програми розвитку креативності в Польщі спрямовані не тільки на роботу з вдосконалення креативного мислення, а й на розширення загальних знань та навичок.

Креативність у педагогічному процесі – це не тільки здатність не так, як усі, подати матеріал, а ще й окремий креативний підхід до кожного учня. Дуже важливо вміти знаходити спільну мову навіть із найскладнішими учнями.

Ми дослідили програми розвитку креативності в Польщі, вивчили їх особливості та прийшли до такого висновку, що ці програми спрямовані не тільки на розвиток та вдосконалення нетрадиційного мислення, а й на вивчення самого себе, самовдосконалення, уміння контролювати свої емоції, працювати над своїми недоліками, боротися зі страхами, ставити перед собою цілі та йти до них у правильному напрямку. Усі програми розвитку креативності мають на меті навчити студентів пристосовуватися до дорослого життя та бути готовими до різних перешкод, які трапляються на життєвому шляху.

Такі програми дозволяють учням та педагогам проявляти себе в різних ролях, практикувати, брати участь у міжнародних конкурсах та змаганнях.

Своїм дослідженням ми виконали такі завдання:

- проаналізували загальні положення педагогічної освіти в Польщі;
- вивчили особливості та структурний зміст програм розвитку креативності в педагогічному процесі Польщі.

Наше дослідження демонструє, що наявність креативного мислення – це ряд можливостей, які сприяють досягненню бажаної мети. Креативні педагоги – це успішні педагоги, які мають на меті вдосконалювати систему освіти своєї країни та навчити майбутнє покоління мислити неординарно. Як ми бачимо, програми спрямовані на всебічний розвиток креативності студентів, що дає поштовх до реалізації успішного майбутнього в усіх сферах людського життя.

Література

- Валюк, В., 2016. *Розвиток креативності як складова професійної підготовки майбутніх учителів*. Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2016_2_22.
- Вільчковський, Е.С., 1989. *Креативність*. Київ : Радянська школа.
- Гришук, Ю.В., 2015. *Розвиток педагогічної освіти у Республіці Польщі : теоретичний аспект*. Освітологічний дискурс. № 1, с. 61–74. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/osdys_2015_1_8.
- Криstopчук, Т., 2013. *Педагогічна освіта в Республіці Польща: структура та зміст / Т. Криstopчук*. Вип. 3–4, с. 127–134. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NPO_2013_3-4_21.
- Павловська, В.В., 2013. *Основні напрями розвитку педагогічної науки в Польщі: історіографічний аналіз*. Педагогічний дискурс. Вип. 15, с. 514–518. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/peddysk_2013_15_104.
- Borzyszkowska, H., 1983. *Osobowość pedagoga specjalnego*. Szkoła Specjalna. № 1., s. 5–12.
- Denek, K., 1999. *Aksjologiczne aspekty edukacji szkolnej*. Toraii.
- Descour, A., *Młodzi – Kreatywni – program dla uczniów gimnazjów*. Режим доступу : http://www.ppp5katowice.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=115:mlodz-i-kreatywni&catid=52:realizowane-programy&Itemid=152.
- Jankowska, I., *Program nauczania przedmiotu zajęcia kształtujące kreatywność dla uczniów szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy*. Режим доступу : <http://www.edukator.ore.edu.pl/275/>.
- Kuzma, J., 2000. *Nauczyciele przyszłej szkoły*. Kraków, 197 s.

Nowe programy MNiSW: Uniwersytet Młodych Wynalazców i Akademickie Centrum Kreatywności, 2014, s. 1–6.

Widder, D.D., *Program Destination Imagination*. Режим доступа : <http://www.kreatywnosc.pl/program>.